

4. Єльнікова Г. В. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : кол. монографія / Г. В. Єльнікова, Т. А. Борова, О. М. Касьянова, Г. А. Полякова та ін. / За загальною редакцією Г. В. Єльнікової. – Чернівці: Технодрук, 2009. – 572 с.

5. Євдокименко В. До нової парадигми регіонального управління соціально-економічним розвитком / В. Євдокименко, Л. Мусурівська // Зб. наук. пр. Економічні науки. – Чернівці, 2006, XXI. – С. 12-21.

6. Інформаційно-аналітичні матеріали до підсумкової колегії МОН України. Про підсумки розвитку загальної середньої та дошкільної освіти у 2009-2010 навчальному році та завдання на 2010-2011 навчальний рік // Освіта України, 2010. – № 61. – С. 15-19.

7. Лазор О. Д. Інституціоналізація публічної самоврядної влади в Україні : автореф. дис. доктора наук з держ. упр. : 25.00.04 "Місцеве самоврядування" / Оксана Дмитрівна Лазор. – Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2010. – 43 с.

8. Разумова Т.О. Выпускники вузов на рынке труда России / Т.О. Разумова. – М. : Экономический факультет МГУ, ТЕИС, 2007. – 232 с.

УДК 338.43:339.

Гук О.А.,
науковий співробітник науково-дослідного центру
Василишин М.С.,
завідувач відділу науково-дослідного центру
Сидоренко Н.С.,
провідний фахівець науково-дослідного центру
"Івано-Франківська агропромислова продуктивність"

РОЗВИТОК АПК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Євроінтеграційний процес в агропромисловому комплексі (АПК) знаходиться на початковій стадії, є маловивченим та, відповідно, вимагає проведення подальшого дослідження теорії й методології інтеграції у секторальному аспекті. Це зумовлено специфікою сільського господарства як галузі, її стратегічним значенням для економіки країни, а також необхідністю адаптації інструментів державного регулювання та засобів забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем та перспектив розвитку АПК в умовах Євроінтеграції, шляхів та методів їх вирішення знайшли відповідне відображення в наукових працях відомих учених-економістів – В. Андрійчука, О. Білоруса, В. Будкіна, В. Власова, В. Геєця, В. Горьового, В. Губенка, С. Дем'яненка, С. Кваши, А. Кредісова, А. Мокія, П. Саблука та ін., Однак, питання створення сучасного конкурентоздатного агропромислового комплексу опрацьовані недостатньо і потребують подальшого дослідження.

Постановка завдання. Мета наукового дослідження – виявити пріоритети і ключові напрямки розвитку АПК України в умовах Євроінтеграції, віднайти раціональні організаційні та фінансові механізми вирішення проблемних питань, та окреслити перспективи розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В експортному потенціалі країни частка агропромислового комплексу становить близько 25%. За обсягами продукції та часткою у ВВП України АПК поступається лише металургійному та паливно-енергетичному комплексам, а за кількістю зайнятих у ньому працівників і соціальною значущістю займає провідне місце.

За роки незалежності в АПК України здійснено глибокі структурні реформи, докорінно перебудовано земельні й майнові відносини, створено організаційно-правові структури ринкового спрямування. Агропромисловий комплекс став осередком підвищеної економічної активності, зросла його інвестиційна привабливість [2]. .Водночас, у розвитку АПК залишається низка дуже складних проблем, які при формуванні європейської аграрної моделі необхідно вирішити.

До зазначених проблем належать: деформації структури виробництва; низька ефективність сільськогосподарських підприємств; деформації цінових пропорцій; нераціональне використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення; критична зношеність основних виробничих

фондів; недосконалість механізмів інвестиційного забезпечення; відсутність реформування у соціальній сфері села.

З метою вирішення наявних проблемних питань розвитку аграрного сектора економіки як законодавчими, так і виконавчими органами влади прийнято ряд програм та концепцій. Особливої уваги заслуговує "Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року", затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158, виконання якої дозволять сконцентрувати всі наявні в регіонах ресурси на забезпечення ефективного та результативного розвитку регіонів України в ринкових умовах і в умовах Євроінтеграції.

Програмою визначено місію, місце, роль та функції АПК регіонів України в нових умовах господарювання, стратегічне бачення, пріоритети і ключові напрямки його розвитку, раціональні організаційні та фінансові механізми реалізації з урахуванням необхідності забезпечення балансу між стратегічними намірами та внутрішнім ресурсним потенціалом, зовнішніми можливостями, обмеженнями і загрозами [3].

Головна мета розвитку сільського господарства в умовах Євроінтеграції полягає у створенні сучасного конкурентоздатного агропромислового комплексу, який характеризувався би такими критеріями: ефективне застосування нових сільськогосподарських машин, матеріальних ресурсів та технологічних систем; випуск конкурентоспроможної продукції; здатність виробництва до широкого впровадження науково-технічних досягнень, домінування в агропромисловому комплексі наукоємних галузей; високий рівень розвитку інфраструктури аграрного ринку; раціональне використання земель, впровадження ресурсозберігаючих та відновлювальних технологій; високий рівень екологічної безпеки; досягнення ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств [4].

Для забезпечення головної мети розвитку сільського господарства в умовах Євроінтеграції, виходячи з повноважень органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, визначено ряд завдань.

До основних завдань державного рівня відноситься: розробка та впровадження концепції забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектора економіки в контексті Євроінтеграції; структурна перебудова агропромислового комплексу; забезпечення адаптації підприємств АПК з урахуванням вступу України в СОТ та інтеграції в ЄС; збільшення обсягів експорту продукції сільського господарства; створення умов для розвитку ефективного підприємництва в АПК; нарощування обсягів інвестицій, в тому числі іноземних та їх інноваційне спрямування; створення цивілізованих умов проживання в сільській місцевості як основи припливу працездатних верств [5].

Завдання галузевого рівня це: забезпечення стабільно високих темпів розвитку всіх галузей АПК; удосконалення та розширення державної підтримки цін і доходів на окремі види сільськогосподарської продукції з урахуванням кон'юнктури ринку; реалізація інноваційного розвитку галузей АПК, суттєве збільшення частки наукоємних, ресурсозберігаючих виробництв.

На регіональному рівні для створення європейської моделі АПК органам виконавчої влади і місцевого самоврядування необхідно: сформувати в регіонах таку структуру АПК, яка б забезпечила ефективне використання трудових та природних ресурсів кожного регіону; вирішити екологічні проблеми та завдання соціального розвитку регіонів; забезпечити належну якість сільськогосподарської продукції і продовольства; стимулювати збільшення обсягів виробництва та постачання на зовнішній ринок екологічно чистої продукції; задіяти механізм регулювання та прогнозування ринків сільськогосподарської продукції і продовольства; забезпечити комплексний і сталий розвиток сільських територій; забезпечити впровадження сучасних технологій переробки сільгосппродукції та підвищення екологічної безпеки харчових виробництв.

Зовнішньоекономічна діяльність держави для розв'язання проблем АПК на шляху до ЄС полягає насамперед у розширенні її участі в роботі сільськогосподарських міжнародних організацій; розвитку зовнішньоекономічної маркетингової кооперації; продовженню робіт з гармонізації національного законодавства з вимогами СОТ та ЄС; розробленню національних стандартів на проведення фітосанітарного та ветеринарного контролю згідно з вимогами СОТ та директивами ЄС; удосконаленню механізму інформаційного забезпечення розвитку експортного потенціалу; невідкладному приведенню у відповідність з єдиною міжнародною вітчизняною номенклатурою товарів для запобігання претензій з боку інших держав; затвердженні єдиних усереднених митних ставок за спірними кодами товарів [6].

Пріоритетним напрямком розвитку АПК визначено інноваційний напрямок перетворень за рахунок впровадження нових видів продукції та обладнання, сертифікованих за європейськими стандартами ресурсозберігаючих виробництв та технологій.

На сучасному етапі впровадження інноваційної моделі розвитку АПК найперспективнішим напрямком є створення так званої «системи регіональних кластерів», – галузевих, територіальних та добровільних об'єднань бізнесових структур, які на науковій основі та за підтримки органів місцевої влади забезпечуватимуть максимальну конкурентоздатність товарної продукції для економічного

розвитку конкретного регіону та створення сприятливих умов взаємодії з іншими аналогічними суб'єктами держави та відповідними іноземними кластерами [8].

В перспективі до 2015 року результатом реалізації запропонованих завдань стратегії розвитку аграрного сектора мають стати: зростання урожайності рослинницької продукції та продуктивності у тваринництві на 40-50%; доведення обсягів споживання основних продуктів харчування на одну особу до рівня встановлених раціональних норм, затверджених МОЗ; підвищення обсягів експорту сільськогосподарської продукції та продовольства у 2015 р. порівняно з 2005 р. у 2 рази; підвищення конкурентоспроможності та розширення ринків збуту за рахунок збільшення експорту продукції та активізації внутрішнього ринку; доведення середньомісячної заробітної плати працівника сільського господарства до середнього рівня заробітної плати в інших галузях економіки; покращення демографічної ситуації у сільській місцевості.

Опитування громадської думки серед населення показало, що респонденти до позитивних результатів Євроінтеграції відносять: вільне пересування робочої сили, захист прав працівників АПК, реформу соціальної сфери, охорону навколишнього середовища, збільшення доходів сільськогосподарських товаровиробників, покращення інфраструктури села та розвиток сільських територій; до негативних – небезпеку втрати частини вітчизняного ринку та загрозу банкрутства дрібних товаровиробників та неспроможність вітчизняних товаровиробників успішно конкурувати на європейському ринку [9]. Переважна більшість респондентів оцінюють можливі результати Євроінтеграції позитивно.

Висновки з даного дослідження. Перспективи АПК пов'язані з посиленням його комплексного розвитку, основними напрямками якого є: структурна перебудова аграрного виробництва, поглиблення спеціалізації аграрних підприємств, диверсифікація діяльності переробних підприємств, вільний рух ресурсів і товарів, формування ринкової інфраструктури, посилення екологічного спрямування сільськогосподарського виробництва, перехід до європейських стандартів якості і безпеки харчування.

Стратегія розвитку аграрного сектора в контексті інтеграції України до світового економічного простору, в тому числі до Європейського Союзу, повинна базуватися на основі оптимізації структури експорту аграрної продукції з урахуванням вимог продовольчої безпеки регіонів, ефективного використання виробничого потенціалу аграрних підприємств регіонів, реалізації конкурентних переваг виробництва окремих видів продукції та досягнення позитивного зовнішньоторговельного балансу.

Література

1. Спільна аграрна політика Європейського Союзу: можливості та виклики для України: Аналітична доповідь / І.В. Клименко, М.Г. Бугрій, І.В. Ус. – К. : НІСД, 2011. – 19 с.
2. Присяжнюк М. Про необхідність і напрями поглиблення аграрної реформи / М. Присяжнюк, П. Каблук, М. Кропивко // Економіка України. – 2011. – № 6. – С. 14-16.
3. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1158-2007-%EF>.
4. Голомша Н.Є. Конкурентоспроможність сільського господарства України: можливості та фактори зростання / Н.Є. Голомша // Інноваційна економіка. – Тернопіль, 2010. – № 4. – С. 67.
5. Збаразький В.К., Горьовий В.П. Державна підтримка сільського господарства / В.К. Збаразький, В.П. Горьовий // Економіка АПК. – 2010. – № 4. – С. 74-80.
6. Драга Т.В. Адаптація зовнішньоекономічної діяльності агропромислового комплексу до умов світового ринку : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.07.02 / Т.В. Драга // НАН України. Ін-т економіки. – К. : 2002. – 19 с.
7. Сільське господарство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://agroua.net/news/news_38766.html
8. Шлапак В.О. Аспекти інноваційного розвитку сільського господарства України / В.О. Шлапак // Економіка АПК. – 2004. – № 6. – С. 65.
9. Яценко О.М. Оцінка можливих економічних результатів інтеграції України в Європейський Союз // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. – Вип. 204, Т. 2. – С. 329-338.